

Bra karl reder sig själv

Värmländskt

uppfinnarsnille har i 55 år klarat sig med eget elektricitetsverk, konstruerat radioapparater, ångmaskiner och bensinmotorer. Han är också en självhushållare av gammalt gott märke.

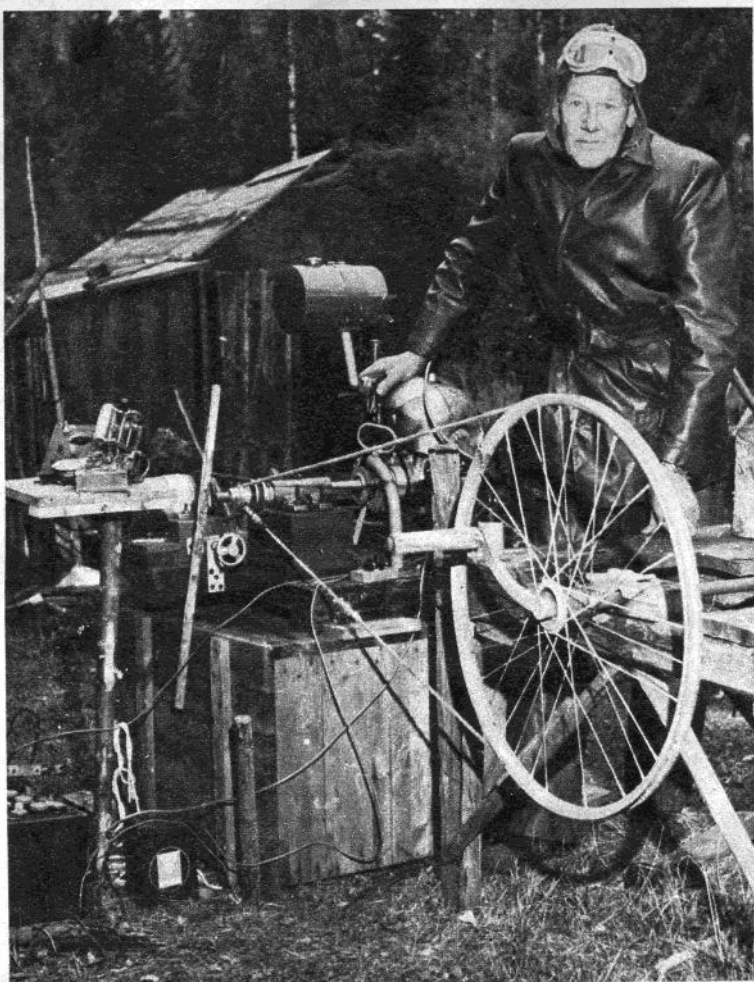
● När man ska berätta om 70-årige David Andersson från Tväred i Värmland, vet man inte riktigt var man ska börja. Ska man börja vid den tid han körde hem sin elektriska ström på skottkärra? Eller blir det bättre att beskriva hans vedermödor med att få bli en vanlig elabonnet, som bara behöver trycka på en knapp för att få ljus i sin stuga?

Ett annat ämne att förmedla är från radions barndom, då han försåg en stor del av sin omgivning med hembyggda radioapparater — självkonstruerade och i minsta detalj gjorda för hand. Om den mekaniska sidan av David Andersson finns det också mycket att skriva om. Likaså hans kärlek till grönsaksodling. Ändå förefaller det måhända mest otroligt, att en svensk medborgare, som i många år bott 400 meter från en elledning, inte fått ström indragen i sin stuga som miljoner andra.

Drog hem ström på skottkärra!

Till den lilla hemtrevliga stugan på ett rum och kök, belägen någon mil utanför Arvika i Gunnarskogs kommun, flyttade David Andersson som 15-årig pojke. Föga anade han då, att vägen från teori till praktik kunde vara så lång.

I skolan läste han naturlära, som omfattade allt från mekanik till fysik. Ja, läste är väl ett svagt uttryck, när det gäller David Anderssons studieambitioner. Han slukade all litteratur han kom över och utförde med sådan iver många avsnitt i läseböckerna till praktiska grejer att det inte

blev någon tid över för de andra läxorna.

För detta fick han bannor och ris. Men för detta fick han också en lärdom, som han i sin stuga förstått att dra nytta av. Inte bara där för övrigt. Under många år har han haft sin utkomst i den mekaniska industrin i Arvika, Charlottenberg och Kristinehamn.

När det elektriska belysningsnätet gick försmädliga omvägar kring Anderssons stuga, tog han saken i egna händer och byggde ett eget kraftverk på andra sidan kraftledningarna. Tvärudsbacken hade ett litet fall, 700—800 meter från stugan som lämpade sig väl för detta ändamål.

Från detta kraftverk, som helt enkelt bestod av ett skovelhjul på vars axel var fästad en likströmgenerator, laddade han upp ett bilbatteri. Bilbatteriet drog han sedan hem på en skottkärra.

Under ljusa sommarkvällar kunde batteriet stoppa en månad, om han var försiktig med strömförbrukningen. 15 wattslampan lyste heller inte så starkt. Men då var han ung och kunde se att läsa ändå.

På vintern fick han göra litet tätare turer ner till bäcken. Mera ljus behövdes i stugan,

samtidigt som Tvärudsbäcken inte var så livlig i sin färd mot väster. Ackumulatören laddades sämre. Den blev också med tiden utsliten. På den tiden ett bilbatteri kostade flera dagslöner, bytte Andersson själv ut blycellerna.

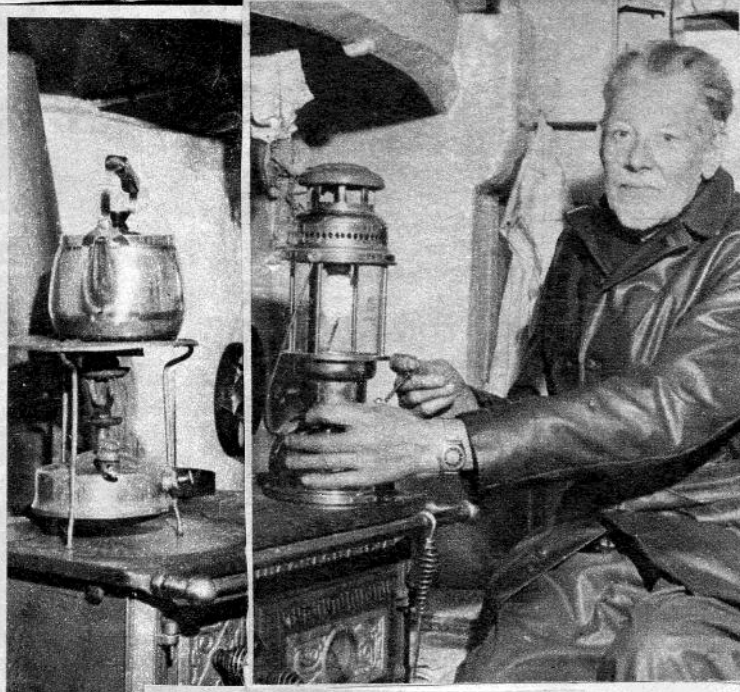
Från vindflöjel till 2-taktare

Elddistributionen på skottkärra blev emellertid litet obekvämt i längden. Nästa kraftverk blev en vindflöjel på tomt. Under blåsiga dagar kändes kylan mindre, när David Andersson blickade upp mot sitt elverk på det närbelägna tornet. Ju mer det blåste desto mer ström "snurrade" in i batteriet, som han kunde ha stående på närmare håll.

Allt detta är numera förgången tid. En tvåtaktsmotor från en lättviktare försörjer såväl radio — som TV-behovet av ström jämte ljus i stugan. Han har sin vana trogen själv svarvat till det mesta i sitt stall av de tekniska delarna.

Han berättar gärna om den första gång han fick lyssna till en radioutsändning från en pianoliknande apparat. Tiden var de första åren av 1920-talet. Platsen en församlingslokal i Arvika. Inträdet kostade 50 öre.

David Anderssons senaste strömkälla har varit motorn från en gammal lättviktare. Den förser honom med både lyse och el till TV och radio. Dessutom driver den slipstenen runt.

Under den mörka årstiden lyser en 15-watts glödlampa inte så starkt. Då brukar David Andersson plocka fram fotogenlampan.

— Inte hörde man någon röst inte. Mest var det en massa piping.

Denna "piping" inspirerade dock David Andersson att om möjligt själv försöka göra något bättre om möjligt. Först blev det en kristallmottagare. Kort tid efteråt konstruerade han sin första rörmottagare. Några komponenter fanns dock inte att köpa. Spolarna lindade han för hand. Den vridbara kondensatorn, som man ställer in stationerna med, förfärdigade han av ett par anjovisburkar. Motstånden tillverkade han av en blyertspenna. Rattarna till denna nyskapelse gjorde han av gamla grammofonskivor.

Och 1-rörmottagaren fungerade.

Spritdunk som ångpanna

Ångmaskinen upptog också Anderssons gör-det-själv-lista ett tag. Den första blev intet fartvindunder, men den arbetade som en ångmaskin. Cy lindern svarvade han till med egna händer. Kolven smälte han till av en bit bly han hade liggande. En brännvinsdunk fick tjänstgöra som ångpanna.

— Jag måtte dock ha eldat på litet för mycket. En dag sprang hela ångmaskinen i luften, säger David Andersson litet ångerfull. Som tur var sprack brännvinsdunken inte åt mitt håll. Då hade jag nog fått mig en ordenlig näsbränna.

Konstruktionen fortsatte. En bensinmotor ritades, byggdes och såldes i flera exemplar tills andra världskriget bröt ut. Bensinen ransonerades som så mycket annat, men David Andersson fann på råd. I stället för bensin blev det karbid.

Och med karbidens hjälp blev det en karbidmotor, som blev draghjälp på motorbåtar en tid framöver.

Bär och grönsaker i mängd

Men en uppfinnare måste också äta. Så värst mycket pengar har väl inte raden av uppfinningar inbringar. Därför är också David Andersson en självhushållare av den gamla stammen. Grönsaker har skördats även denna höst. Även så bärbuskarna på tomten. I skafferiet står välfyllda burkar och flaskor med sylt, marmelad och saft.

Vatten har hämtats flera hundra meter från stugan. Ingen växt har torkat ihjäl på David Anderssons domaner. Nu återstår bara storbaket.

— Bor man så här, får man klara det mesta själv. Visst kan det bli litet ensamt ibland. När man stökat undan de grövsta sysslorna. Men jag har sedan ett år tillbaka fått telefon. Så isolerad känner jag mig då rakt inte. Så länge jag bara kan, ska jag bo kvar i min stuga.

"Riktig" ström på väg

Och nu ska det bli elektricitet — riktig elektricitet. Men när det blir vet David Andersson inte med säkerhet. Saken är klubbad i Gunnarskogs kommunalfullmäktige, så det finns papper i ärendet.

För alla eventualiteter har David Andersson inköpt en 4-cylindrig bensinmotor på 6 hästkrafter. Den kan producera 1500 watt 220 volts växelström. Så nog lär David Andersson kunna vänta ett tag till med elektriciteten utifrån.